

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol

ADRODDIAD BLYNYDDOL Ynys Môn Medi 2019 – Awst 2020

Gyfarwyddwr Dysgu, Sgiliau a Phobl Ifanc
Rhys Howard Hughes Medi 2019/ Awst 2020

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

- 1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Y Cynghorydd Dylan Rees

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG YNYS MÔN

- 2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol
- 2.2 Y Maes Llafur Cytûn
- 2.3 Pa mor dda yw safonau?
- 2.4 Ymateb yr Awdurdod Addysg Leol
- 2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru
- 2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN
- 2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

- 3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG
- 3.2 Aelodaeth CYSAG Môn 2019-20
- 3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd
- 3.4 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad
- 3.5 Templed CYSAG Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol
- 3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol
- 3.7 Cynllun Gweithredu CYSAG Môn 2019-20

**ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL**

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliaid clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio'r Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

Mae unwaith eto yn fraint i mi, fel Cadeirydd CYSAG Ynys Môn, gyflwyno'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019/20.

Y llynedd ysgrifennais bod newidiadau seismig ar y gorwel gyda dyfodiad cwricwlwm newydd. Wrth edrych yn ôl dros y deuddeg mis diwethaf, pw yfddai wedi meddwl y byddai newidiadau hyd yn oed mwy yn digwydd yn ein system addysg yn sgil effaith dychrynlyd Covid-19. O ganlyniad i hyn, nid oedd myfyrwyr yn gallu eistedd eu harholiadau TGAU a Lefel A, ond yn hytrach defnyddiwyd asesiadau athrawon yn seiliedig ar waith cwrs i raddio canlyniadau. Golyga hyn ei bod wedi bod yn amhosib cymharu data canlyniadau rhwng ysgolion. Beth y gwyddwn yw bod y nifer o ddisgyblion sy'n dewis dilyn Lefel A Addysg Grefyddol yn dal i ostwng, sy'n parhau i fod yn destun pryder.

Un datblygiad pwysig a chyffrous i'w adrodd yw sefydliad y Panel Gweithredol i Ysgolion. Sefydlwyd y Panel hwn i gynorthwyo'r CYSAG i fonitro darpariaeth A.G. mewn ysgolion ac i hyrwyddo arfer dda. Mae'r Panel yn cynnwys saith o gynrychiolwyr athrawon, tri ohonynt yn aelodau CYSAG, ac arweinir y Panel gan yr ymgynghorydd CYSAG.

Ar lefel genedlaethol, mae'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) yn symud yn ei flaen ac ar amser ysgrifennu'r crynodeb hwn, wedi symud i gam tri o'r broses gyfreithiol. Mae bellach yn amlwg y bydd A.G. yn cael ei haddysgu yn y cwricwlwm newydd fel "Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg" (C.G.M.) yn y maes llafur Dyniaethau. Mae aelodau CCYSAGauC yn parhau i fod yn weithredol iawn wrth ddarparu mewnbwn am ba feysydd o addysgu y dylid eu cynnwys yn y maes llafur cytunedig.

Fel sy'n arferol, mae nifer o argymhellion yn yr Adroddiad. Bydd yr holl argymhellion hyn yna'n cael eu cynnwys yn ein Cynllun Gweithredu sy'n ddogfen ddynamig, fel y gallwn fonitro ac adolygu cynnydd.

Eleni rydym wedi bod yn falch i groesawu aelod newydd i'r Pwyllgor fel cynrychiolydd ychwanegol o fewn y grŵp 'Enwadau Crefyddol', sef Mr Gerald Hewitson. Mae Mr Hewitson yn cynrychioli'r Crynwyr, ac fel Cyn-ddirprwy Brifathro Ysgol Uwchradd Caergybi, mae ganddo gyfoeth o brofiad addysg.

I gloi, hoffwn eto gynnig fy niolchgarwch diffuant i'm cyd-aelodau Pwyllgor am eu cefnogaeth drwy gydol y flwyddyn. Yn ogystal â hyn, hoffwn ddiolch i Mrs Gwyneth Hughes (Ymgynghorydd CYSAG) am ei chymorth amhrisiadwy ynghyd â chefnogaeth hanfodol Mrs Shirley Jones, ein Swyddog Pwyllgor.

Cymrwch ofal bawb.

Cynghorydd Dylan Rees
Cadeirydd CYSAG Ynys Môn

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliaid clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008).

Prif swyddogaeth CYSAG yw, *'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'*. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1) (a).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN i adnabod arferion da a chefnogi ymhellach unrhyw gyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd' sydd angen i'w gryfhau ;
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol;
- ymweld ag ysgolion, trwy wahoddiad ar hyn o bryd, er mwyn mynychu sesiwn addoli ar y cyd.
- Annog cydweithio rhwng ysgolion i adnabod a chefnogi arferion da

Wynebwyd heriau sylweddol i waith y Panel yn ystod y flwyddyn academiaidd 2019-20:

- Rhoddwyd ystyriaeth ddwys i ddau ymgynghoriad o bwys sydd gydag oblygiadau sylweddol i Addysg Grefyddol fel pwnc a rôl benodol y Panel CYSAG;
- Yn dilyn ymlediad Covid 19 cafwyd cyfnodau clo a symudwyd ysgolion i addysgu'n rhithiol. Cafodd hyn effaith ar waith y Panel o fis Mawrth 2020 a bu rhaid atal ymweliadau arsylwi mewn ysgolion;
- Cafodd cyfnodau clo effaith ar weithdrefnau arferol ysgolion, e.e. amserlen i lunio Hunan Arfarniad, atal arholiadau allanol, ymweliadau arferol gan Estyn yn cael eu gohirio;
- Sefydlwyd ffyrdd gwahanol o gynnal cyfarfodydd Panel CYSAG drwy ymgysylltu'n rhithiol;
- Ymadawiad Clerc y Panel CYSAG i swydd newydd.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Yng nghyfarfod **CYSAG Ynys Môn** ar 14 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y

cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau. Mae CYSAG Môn, penaethiaid ysgolion Môn ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templedi a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu ESTYN . Mae clerc CYSAG Môn, sy'n swyddog o fewn y gwasanaeth Dysgu Cyngor Ynys Môn, yn gyfrifol am ddosbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau.

Derbyniwyd 5 adroddiad yn ystod 2019-20, sef 10.8% o ysgolion Môn. Llwyddwyd i wneud hyn yn ystod tymor yr Hydref a chyn cyfnod clo.

	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Nifer o adroddiadau	6/53	8/53	12/53	11/53	2/47	8/46	5/46
% o ysgolion Môn	11%	15%	22%	22%	4%	17%	10.8%

Yng nghyfarfod Panel CYSAG mis Hydref 2018, cyflwynodd y clerc canllawiau Hunan Arfarniad newydd i'r panel fyddai ar gael i bob ysgol gynradd. Mae'r templedi newydd yn cynnig arweiniad defnyddiol i ysgolion ar sut i gyflwyno tystiolaeth amrywiol a dod i farn feintiol drwy ddilyn terminoleg barnau Estyn. Mae'r templed newydd yn cynnwys y 5 cwestiwn allweddol barnau Estyn. Yn ystod y flwyddyn derbyniwyd Hunan Arfarniad gan ysgolion oedd yn cynnig naratif a barnau safonol, sampl lluniau ac enghreifftiau byrion o waith disgyblion . Mae hyn wedi hyrwyddo gwaith y Pwyllgor i fod yn fwy effeithiol i adnabod ansawdd gwaith disgyblion yn ein hysgolion cynradd o fewn maes Addysg Grefyddol a llunio barn am berfformiad.

Wrth symud ymlaen ar gyfer Cwricwlwm i Gymru bydd angen gwerthuso'r templed ymhellach i wirio bod yr HA yn gyd fynd gyda disgwyliadau a gofynion diweddaraf. Mae Pwyllgor Gweithredu CYSAG wedi ymrwymo i wneud y gwaith.

Rhestr Ysgolion Uwchradd wnaeth gyflwyno HA dros y flwyddyn

Ni dderbyniwyd Hunan Arfarniad o'r ysgolion uwchradd eleni.

Rhestr Ysgolion Cynradd wnaeth gyflwyno HA dros y flwyddyn

Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu ysgolion gan

Ysgol Gynradd Bodedern

Ysgol Gymuned Llannerchymedd

Ysgol Gymraeg Morswyn

Ysgol Y Fali

Ysgol Rhoscolyn

Crynodeb

Nodwyd bod adroddiad hunan arfarnu Bodedern yn dwyn sylw at rai arferion da sef y cyfleoedd a roddir i ddisgyblion siarad, gofyn cwestiynau a mynegi eu barn yn effeithiol yn y Cyfnod Sylfaen. Cyfeiriwyd at y ffaith fod disgyblion yng Nghyfnod Allweddol 2 yn defnyddio eu sgiliau llythrennedd yn llwyddiannus i ymchwilio i wybodaeth a chwblhau tasgau ysgrifenedig.

Barnwyd bod adroddiad hunan arfarnu gan Ysgol Gymuned Llannerchymedd yn onest iawn. Mae gan y disgyblion gefndir Addysg Grefyddol da; mae'r gwaith yn cael ei gynllunio ymlaen llaw; yn cael ei amserlennu'n gadarn ar sail wythnosol; ac yn cael ei restru fel blaenoriaeth yn y Cynllun Datblygu. Ym marn y CYSAG, roedd yr enghreifftiau o waith y disgyblion yn yr ystafell ddosbarth yn ardderchog.

Nodwyd yn adroddiad hunan arfarnu Ysgol Morswyn fod y Corff Llywodraethu wedi monitro AG yn yr ysgol, a bod cynnydd da wedi ei wneud mewn gwahanol feysydd a bod dealltwriaeth y disgyblion o arteffactau crefyddol yn dda. Cyfeiriodd yr adroddiad at ddiogelu disgyblion rhag cael eu radicaleiddio. Ym marn y CYSAG, roedd yr ymagwedd hon yn dda ond gwelwyd bod lle i gyfeirio a chyflwyno at debygolrwydd crefyddau eraill.

Adroddodd Pennaeth Ysgol y Fali fod safonau AG yn dda yn yr ysgol. Dywedodd fod y rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu siarad am eu teimladau, gweithredoedd a'u barn erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen. Erbyn diwedd Blwyddyn 5 a 6 yng Nghyfnod Allweddol 2, gall nifer o ddisgyblion esbonio sut mae eu teimladau, gweithredoedd a'u barn effeithio ar eu bywydau.

Mae adroddiad hunan arfarnu Ysgol Rhoscolyn yn datgan fod safonau AG yn foddhaol yn yr ysgol a bod rhai meysydd angen sylw. Esboniodd y Pennaeth fod gan y mwyafrif o ddisgyblion agwedd gadarnhaol ac iach tuag at AG a'u bod yn barod i gymryd rhan mewn trafodaethau am faterion moesol, lles ac ysbrydol. Nodwyd fod safonau addysgu AG a chyfraniad AG at ddatblygiad disgyblion yn gyffredinol da yn yr ysgol.

Camau gweithredu yn codi o'r adroddiadau.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Ynys Môn

- Parhau i ddatblygu gwaith y Pwyllgor Gweithredu er mwyn hyrwyddo gwaith dalgylchol i rannu arferion ac adnoddau a safoni ansawdd.
- Bod Pwyllgor Gweithredu CYSAG yn cymryd rhan rhagweithiol i graffu ar ganran o HA ysgolion a thynnu sylw y Panel at arferion arbennig o dda neu arferion sydd yn codi pryder.
- Canfod aelod allanol cymwys i fonitro ansawdd gwaith y Pwyllgor Gweithredol fel bod aelodau CYSAG yn derbyn sicrwydd bod y gwaith yn safonol.

2.3.2 Asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Ni chafwyd arholiadau allanol ar gyfer TGAU a Lefel A Haf 2020 oherwydd effaith Covid 19 . Barnwyd graddau i bob disgybl yn seiliedig ar asesiadau sefydliad . Mae'n annheg felly cymharu data 2020 a'r flwyddyn flaenorol. Serch hynny, mae'n werth nodi bod niferoedd disgyblion sydd yn dewis Addysg Grefyddol fel pwnc academiaidd yn parhau yn gostwng ac yn destun pryder.

CA4 [TGAU]

Ysgol	Nifer o ddisgyblion	
STJA	14	[25]
HH	1	[0]
YGLI	20	[14]
DH	31	[33]
Bodedern	17	[22]

- 83 disgybl oedd wedi cofrestru i ddilyn y cwrs Addysg Grefyddol TGAU 2019-20 , hyn yn 11 yn llai na'r nifer yn 2018-19 . Er bod y gostyngiad mewn niferoedd eto ar ei lawr nid yw'r gostyngiad mor sylweddol â'r flwyddyn flaenorol[- 57] .
- Mae asesiadau Haf 2020 yn dangos bod y myfyrwyr sydd yn astudio'r maes wedi llwyddo graddau da . Llwyddodd 38% y graddau uchaf A*-A [asesiadau sefydliad]

CA5 Lefel A

School	Nifer y disgyblion	A*-A NIFER	A*-C NIFER	A-D
YSTJA	8 [13]	5	7	8
HH	0 [0]	0	0	0
YGLI	0 [6]	0	0	0
DH	10 [8]	3	10	10
Bodedern	7 [2]	2	6	7

- Cafwyd gostyngiad yn y nifer sy'n astudio Addysg Grefyddol i safon lefel A yn 2019-2020. Eleni 25 ymgeisydd oedd yn dilyn y pwnc o gymharu â 30 y flwyddyn flaenorol .
- Mewn dwy ysgol Uwchradd , Caergybi a Llangefni nid oedd yr un disgybl yn dilyn y pwnc i safon Lefel A
- Llwyddodd 2 ddisgybl i gyrraedd A* eto eleni a 10 disgybl yn llwyddo A*-A.
- Llwyddodd 23 disgybl A*-C. [asesiadau sefydliad]

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Annog pob ysgol Uwchradd i uchafu statws Addysg Grefyddol fel pwnc sydd yn datblygu diansyddion gwybodus sy'n gallu cyfrannu at y byd cyfoes.
- Paratoi cydlynwyr Dyniaethau i feddu a'r gwybodaeth mwyaf diweddar i allu arwain athrawon ar gyfer gofynion y Cwricwlwm Newydd i Gymru o fewn y maes Addysg Grefyddol yn benodol.
- Sicrhau bod ysgolion yn cael mynediad at ganllawiau ac arferion da a fyddai'n gwella deilliannau addysg grefyddol.

2.3.3 Adroddiadau arolygu ESTYN

Cyflwynwyd gwybodaeth am arolygiadau 4 ysgol gynradd yn ystod y flwyddyn.

Ysgol Gynradd Bodedern,

Ysgol Gymuned Llannerchymedd

Ysgol Goronwy Owen

Ysgol Rhyd Y Llan

Nododd y Clerc i'r CYSAG nad oedd Estyn wedi codi unrhyw bryderon mewn perthynas â'r ysgolion uchod.

Mae'r adroddiadau yn nodi bod:

- Ysgolion yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol a chymdeithasol disgyblion yn llwyddiannus, a bod disgyblion yn datblygu i fod yn ddysgwyr cydwybodol a hyderus sydd â sgiliau da o ran gweithio'n annibynnol.
- Barnwyd bod ymddygiad y disgyblion yn dda, yn gwrtais, yn dangos parch ac yn dangos

gofal a chonsyrn tuag at eraill.

- Nodwyd bod disgyblion yn datblygu i fod yn ddinasyddion da.
- Bod perfformiad yn dda a disgyblion yn gwneud cynnydd cadarn o ran yr hyn y maent yn ei ddysgu. Nodwyd awyrgylch deuluol a chymuned hapus ar gyfer y disgyblion.
- Nodwyd bod staff yn creu ethos gofalgarn, hapus a chynhwysol.

:

- Cafwyd consensws gan y CYSAG bod ganddynt bryder bod cyfeiriadau at Addysg Grefyddol ac ansawdd Addoli ar y Cyd yn gynnwys iawn mewn adroddiadau Estyn ac felly yn beryg o di brisio'r maes fel pwnc mewn ysgolion.

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mrs. Gwyneth Môn Hughes, bellach yn ei rôl newydd o Uwch Reolwr Llesiant Gwasanaeth Dysgu Cyngor Ynys Môn yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Môn yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae hwn yn benodiad dros dro tra bod yr adran yn mynd trwy gyfnod o ailstrwythuro.

- Yn 2019-20 estynnwyd gwahoddiad i gynrychiolwyr CYSAG ymweld â sesiynau Addoli ar y Cyd mewn ysgolion ac yna adrodd yn ôl canfyddiadau i'r Pwyllgor. Llwyddwyd i gynnal tri ymweliad ysgol yn ystod Tymor yr Hydref 2019.

Cafwyd adroddiad llawn gwybodaeth gan y Cynghorydd Gwilym O Jones yn dilyn ei ymweliad ag Ysgol Kingsland, Caergybi pan yr arsylwodd y gwasanaeth boreol yn yr ysgol. Dywedodd mai thema'r sesiwn Addoli ar y Cyd oedd cyfeillgarwch, gyda phwyslais ar ofalu. Dywedodd bod y gwasanaeth yn un ardderchog, a'i fod yn codi ymwybyddiaeth am werthoedd, ystyr a phwrrpas ac yn rhoi cyfle i'r disgyblion adlewyrchu ar ddigwyddiadau a oedd yn cael effaith ar yr ysgol a'r gymuned leol.

Adroddodd y Cynghorydd Alun Mummery iddo fynychu sesiwn Addoli ar y Cyd yn Ysgol Llanfairpwll a'r thema oedd tŷ ar y bryn a thŷ ar y tywod. Dywedodd fod ei ymweliad yn un pleserus iawn, a gwelodd y disgyblion yn ymateb yn dda yn yr ysgol gan ddangos fod ganddynt sylfaen gadarn mewn Addysg Grefyddol.

Adroddodd y Cadeirydd ei fod wedi mynychu sesiwn Addoli ar y Cyd yn Ysgol y Talwrn, a'i bod yn sesiwn ardderchog. Roedd y disgyblion yn dathlu'r ŵyl Hindŵ, Diwali, ac yn darllen straeon o'r Beibl.

Yn ystod tymor y Gwanwyn a'r Haf bu rhaid oedi ar yr ymweliadau oedd wedi eu trefnu oherwydd Covid 19

- Sefydlwyd Cylch Gorchwyl i'r Pwyllgor Gweithredol CYSAG a chafwyd dau gyfarfod wyneb yn wyneb a dau gyfarfod rhithiol yn ystod y flwyddyn. Er bod y Pwyllgor wedi mabwysiadu'r Cynllun Gweithredu tair blynedd, oherwydd y pandemic, mae wedi bod yn her sylweddol i ddod ag aelodau i gyd at ei gilydd yr un pryd. Cynnwys ydy'r effaith ar y tasgau gweithredu.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod CYSAG Môn yn derbyn y gefnogaeth ac arweiniad priodol er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau fel corff statudol drwy ystyried arsylwadau rhithiol.
- Blaen gynllunio amselen cyfarfodydd Pwyllgor Gweithredu CYSAG fel bod cynllun gweithredu yn derbyn sylw cadarn.

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon Addysg Grefyddol:

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed (2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

Erbyn hyn mae Llywodraeth Cymru yn cynllunio newidiadau sylweddol o fewn y Maes Llafur Addysg Grefyddol. Bu'r CYSAG graffu ar ddau ymgynghoriad pwysig all gynnig oblygiadau pell gyrhaeddol.

Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru:

1. Ymgynghoriad ar y cynnig i sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm i holl ddysgwyr
Dyddiad cyhoeddi : 3 Hydref 2019
Camau i'w cymryd : Ymatebion erbyn 28 Tachwedd 2019

2. Cwricwlwm i Gymru: Crefydd, gwerthoedd a moeseg
Cynigion deddfwriaethol ar gyfer crefydd, gwerthoedd a moeseg yn Fframwaith Cwricwlwm i Gymru
Dyddiad cyhoeddi: 05 Mai 2020
Camau i'w cymryd: Ymatebion erbyn 28 Gorffennaf 2020

Cynhaliwyd Grŵp Tasg a Gorffen, Panel CYSAG, Gorffennaf 2020 i edrych ar yr ymgynghoriad **Cwricwlwm i Gymru: Crefydd, gwerthoedd a moeseg**.

Mynegodd y Panel eu siomedigaeth ar amseriad yr ymgynghoriad a bod Llywodraeth Cymru yn annheg i ddisgwyl ymateb ystyrlon gan nad ydi'r dogfennau perthnasol ar gael i alluogi ateb y cwestiynau.

Anfonwyd llythyr at Lywodraeth Cymru ar ran y panel i ddatgan ein siomedigaeth a'n rhwystredigaeth ond hyd yma nid oes ymateb.

Yn ogystal â'r Panel CYSAG, cafwyd cyfraniadau unigolion o'r Pwyllgor Gweithredol CYSAG i'r ymgynghoriadau yn ystod y flwyddyn.

Cwricwlwm i Gymru

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod pob athro yn ymwybodol o'r newidiadau deddfwriaethol yn dilyn yr ymgynghoriadau diweddar.
- Sicrhau bod athrawon yn ymwybodol o'r 'hyn sy'n bwysig' ym Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau ac yn gwneud defnydd llawn o adnoddau HWB
- Parhau i hwyluso athrawon Addysg Grefyddol Ynys Môn ac aelodau CYSAG Môn i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a threfniadau asesu.

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Ar hyn o bryd mae Estyn wedi atal arolygiadau mewn ysgolion fodd bynnag mae galwadau rhithiol yn cael eu cynnal ac yn dilyn arolygiadau thematig yn hytrach na chynnal ymweliadau ysgolion unigol. Serch hynny mae CYSAG Môn yn parhau i argymhell yr adnoddau canlynol i athrawon Addysg Grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017)
- Addysg Grefyddol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Mehefin 2018)*

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod arweinwyr ysgolion ac athrawon yn ymwybodol o'r arweiniad atodol ac yn gweithredu ar argymhellion diweddaraf ESTYN.
- Sicrhau bod arweinwyr ysgolion ac athrawon yn cynllunio ar gyfer Cwricwlwm i Gymru drwy rhoi ysiriaeth llawn i'r Pedwar Diben ac ymgylfori Addysg Grefyddol yn llawn o fewn y Dyniaethau

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Môn wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
 - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013)
 - Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Hydref 2017)
 - Diweddariad ar gyfer Arolygwyr (ESTYN, Ebrill 2018)'. Tynnwyd sylw at y dyfyniad a ganlyn o'r canllawiau:-
'Efallai nad effeithir ar y farn ar gyfer MA4 os na fodlonir y ddyletswydd statudol. Mae hyn yn rhywbeth i'r tîm ei ystyried. Bydd angen i'r tîm bwysu a mesur nifer o ffactorau ym mhob achos penodol, er enghraifft nifer y disgyblion y mae'n effeithio arnynt, a bydd rhaid i'r tîm benderfynu p'un a yw hyn yn arwyddocaol ai peidio, a ph'un a ddylai effeithio ar y farn gyffredinol ar gyfer MA4. Ni waeth p'un a fydd arolygwyr yn penderfynu adrodd ar addoli ar y cyd ai peidio, rhaid iddynt bob amser adrodd ar ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion.'
- Mae CYSAG Môn yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.
- Mae aelodau Cysag bellach yn gwneud defnydd o pro-fforma i gofnodi eu harsylwadau yn ystod eu hymweliadau. Mynychodd 3 aelod o'r PANEL sesiwn addoli ar y cyd mewn ysgolion cynradd yn ystod Tymor yr Hydref 2019.

- Wrth baratoi i gynllunio gwasanaethau addoli ar y cyd yn yr hinsawdd bresennol amodau Covid 19 , mae'n bwysig bod penaethiaid yn ystyried yr arweiniad gan Lywodraeth Cymru **ffrydio-byw arferion ac egwyddorion diogelu i ymarferwyr addysg** [<https://hwb.gov.wales/parthau/diogelwch-ar-lein/ffrydio-byw-arferion-ac-egwyddorion-diogelu-i-ymarferwyr-addysg/>](https://hwb.gov.wales/parthau/diogelwch-ar-lein/ffrydio-byw-arferion-ac-egwyddorion-diogelu-i-ymarferwyr-addysg/). sydd wedi ei gyhoeddi fel rhan o'r canllaw 'Aros yn Ddiogel. Dysgu gydol oes' i gefnogi ysgolion sydd am gyflwyno gwersi ffrydio-byw i'w dysgwyr.

Mae CYSAG yn cynnig nifer o ffyrdd y gall ysgolion gynnig gwasanaethau addoli ar y cyd a fyddai'n gyraeddadwy ac yn ymarferol i ddysgwyr a rhieni/gofalwyr. Gallai ysgolion gynnig:

- ffrydio gwasanaethau addoli ar y cyd gan y Pennaeth sy'n dilyn themâu penodol lle y rhennir llwyddiannau a chynhwysir amser i fyfrio neu addoli. Gallai staff penodol helpu'r penaethiaid i baratoi gwasanaethau ar sail rota;
- addoliadau ar y cyd byw drwy fideo-gynadledda e.e. drwy Microsoft Teams yn Hwb;
- munud i feddwl yn cael ei gyflwyno drwy wefan yr ysgol, y cyfryngau cymdeithasol neu e-bost. Gellir defnyddio hwn fel ffordd ystyrlon o gynnig cyfleoedd ar gyfer datblygiad emosiynol, cymdeithasol, ac ysbrydol a chyfle i addoli fel y bo'n briodol;
- anfon enghreifftiau o ffyrddodau i ddysgwyr feddwl amdanynt gartref. Gallent fod yn syml, yn ddarn o gerddoriaeth, darlun/fideo byr neu gwestiwn arwyddocaol i'w ystyried. Gall rhieni/gofalwyr wedyn ddewis cynnig cyfle i addoli fel sy'n briodol i gefndir y teulu;
- cyfle i'r dysgwyr awgrymu themâu a phynciau ar gyfer addoli ar y cyd neu fyfrio. Gallent fod eisiau arwain ar destun y gwasanaeth e.e. recordio fideo byr i eraill, dewis llun, a rhannu llwyddiannau. Gall dysgwyr ddal fod wrth wraidd gwasanaethau a arweinir gan y plentyn;
- gwasanaethau creadigol a phwrpasol y gellid eu datblygu drwy archwilio rhan o'r cysyniadau a'r themâu allweddol a geir yn natganiadau Yr Hyn sy'n Bwysig yn y Cwricwlwm i Gymru 2022. Byddai hyn yn rhoi cyfle i'r dysgwyr ddatblygu rhai o nodweddion y pedwar diben ac, ar yr un pryd, ymestyn oes adnoddau a grëwyd;
- cyfle i'r dysgwyr gymryd rhan weithredol mewn addoli ar y cyd a chyfle i ymateb fel rhan o'r profiad torfol. Er enghraifft, anfon gwaith celf, barddoniaeth, neu ddim ond rhannu eu meddyliau ar y myfyrdod drwy sgwrs gyda'u hathro. Gallai rhwydweithiau a chyfleusterau siarad Hwb fod yn ffordd ddefnyddiol o rannu'r ymatebion hyn. Gall hyn fod yn arbennig o bwysig yn yr amser pryderus yma;
- rhannu profiadau athrawon, staff cymorth a dysgwyr mewn ysgolion drwy fideo a recordiwyd ymlaen llaw, ffotograff, dyddiadur, ayb... (os yw'n addas, a thrwy gael y caniatâd perthnasol a dilyn gweithdrefnau diogelu); ac
- i'r rheiny sydd heb fynediad at adnoddau digidol, darparu pecyn o awgrymiadau am ffyrddod drwy'r post, fel eu bod yn dal yn cael cyfle i fyfrio a datblygu'n emosiynol, cymdeithasol ac ysbrydol ynghyd â chyfle i addoli fel/os yn briodol i gefndir y teulu. Gellid seilio'r rhain ar adnoddau a ddatblygwyd yn barod.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Môn

- Sicrhau bod ysgolion yn parhau i gydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd ond yn ddiogel o dan gyfyngiadau Covid.

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Môn yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef

- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig
- Crynwyr Môn

Athrawon, sef,

- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

3.2 Aelodaeth CYSAG Ynys Môn 2017-8

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd
Undeb Bedyddwyr Cymru
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Undeb yr Annibynwyr
Yr Eglwys Babyddol

Parch./Rev. Kate McClelland (Haf 2016)
Mrs Catherine Jones
Mrs Einir Morris
Mrs Anest Frazer
Parch. Jim Clark
Mr Christopher Thomas

Cynrychiolwyr Athrawon (cyfetholwyd)

Ysgol Gynradd Llangaffo
Ysgol Cybi
Ysgol Uwchradd Bodedern
Ysgol Syr Thomas Jones

Manon Morris Williams
Alison Jones
Heledd Hearn
Mefys Jones Edwards

Cynghorwyr

Cynghorydd Glyn Haynes
Cynghorydd Gwilym O Jones
Cynghorydd Alun Mummery
Cynghorydd Aled Morris Jones
Cynghorydd Dylan Rees (**Cadeirydd**)
Cynghorydd Alun Roberts

Aelodau Cyfetholedig (heb bleidlais)

Rheinallt Thomas

Cyngor yr Ysgolion Sul

Swyddogion

Mr Rhys H Hughes Medi 2019 – Awst 2020

Cyfarwyddwr Dysgu sgiliau a Phobl Ifanc

Gwyneth Môn Hughes

Uwch Reolwr Llesiant ac Ymgynghorydd
CYSAG

Mrs Margaret Peters

Clerc CYSAG Môn

Shirley Cooke

Swyddog Pwyllgor

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2017-18

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2019 – 2020, cyfarfu CYSAG Ynys Môn ar ddau achlysur wyneb yn wyneb :

15 Hydref 2019
25 Chwefror 2020
Haf 2020 – dim cyfarfod

Grŵp Tasg a Gorffen - rhithiol

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rai ohonynt yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 15 Hydref 2019

- Trafododd y CYSAG a chytuno i dderbyn Y Crynwyr fel enwad crefyddol ar y CYSAG.
- Cafodd Mr Gerald Hewitson, aelod o Grynwyr Ynys Môn ei enwebu a'i benodi'n aelod o'r CYSAG ac fe'i croesawyd yn ffurfiol gan y Cadeirydd.
- Cytunodd y CYSAG ar y cynnig i sefydlu Pwyllgor Gweithredu a bod hyn yn ffordd ymlaen ardderchog a chyffrous

- Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu ysgolion gan Ysgol Gynradd Bodedern, Ysgol Gymuned Llannerchymedd ac Ysgol Gymraeg Morswyn.
- Cyflwynwyd er ystyriaeth y CYSAG - adroddiadau arolwg Estyn a gynhaliwyd yn Ysgol Gynradd Bodedern, Ysgol Gymuned Llannerchymedd ac Ysgol Gymraeg Morswyn.
- Nododd y Clerc i'r CYSAG nad oedd Estyn wedi codi unrhyw bryderon mewn perthynas â'r ysgolion uchod.
- Cyflwynwyd er gwybodaeth, cofnodion drafft y cyfarfod diwethaf o Gymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 28 Mehefin 2019.
- Dygodd y CYSAG sylw at y cyflwyniad a wnaed gan Sally Holland, Comisiynydd Plant Cymru a oedd yn cyfeirio at 'hawliau' plant.
- Nodwyd y cynhelir cyfarfod nesaf Cymdeithas CYSAGau Cymru yn Aberaeron ar 21 Tachwedd 2019.
- Trafododd y CYSAG ddogfen ymgynghori gan Lywodraeth Cymru ar yr hawl i dynnu plant o wersi Addysg Grefyddol ac Addysg Rhyw a Pherthynas, ac i newid enw AG.
- Estynnodd Mr Gerald Hewitson wahoddiad i'r CYSAG fynychu Cynhadledd Comisiwn Tegwch ar gyfer Ynys Môn yn Neuadd y Dref yn Llangefni ar 21 Hydref 2019 rhwng 9.30 am - 2.30 pm.

b) Cyfarfod 25 Chwefror 2020

- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod Panel Gweithredol CYSAG Ysgolion wedi cael ei sefydlu i gynorthwyo'r CYSAG i fonitro AG mewn ysgolion.
- Cyflwynwyd Cylch Gorchwyl a Chynllun Gweithredu'r Panel
- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod cyfarfod cyntaf y Panel wedi canolbwyntio ar AG a'r Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau yn y Cwricwlwm newydd i Gymru.
- Awgrymwyd bod Clerc y CYSAG yn cysylltu â'r Pennaeth, Mr Richard Jones, i ofyn a fyddai'n ystyried bod yn aelod o'r Panel.
- Cytuno fod y Panel Gweithredol yn adolygu adroddiadau hunan arfarnu ysgolion, ac yn cyflwyno ei sylwadau i'r CYSAG.
- Rhannwyd copïau o Gynllun Gweithredu'r CYSAG yn y cyfarfod. Adroddodd yr Ymgynghorydd AG y bydd y Cynllun Gweithredu yn rhan o Gynllun Busnes yr Adran Addysg,
- Awgrymwyd creu llwyfan i rannu arfer dda ac adnoddau mewn AG ac addoli ar y cyd o fewn Addysg Môn.
- Cyflwynwyd adroddiadau arolygiadau a gynhaliwyd yn Ysgol Goronwy Owen, Benllech ac Ysgol Rhyd y Llan, Llanfaethlu i'r CYSAG eu hystyried.
- Cyflwynwyd adroddiadau hunan arfarnu gan Ysgol y Fali ac Ysgol Rhoscolyn.
- Awgrymwyd fod y Panel yn adolygu fformat a naratif adroddiadau hunan arfarnu maes o law.
- Adroddodd yr Ymgynghorydd AG bod fersiwn drafft o'r Cwricwlwm newydd i Gymru 2022 wedi cael ei gyhoeddi, ac yr anfonir dolen at aelodau'r CYSAG iddynt gael mynediad i'r ddogfen.
- Nodwyd fod y CYSAG eisoes wedi ymgynghori ar y Fframwaith drafft ar gyfer AG ond y bydd angen cynnal ymgynghoriad cyhoeddus pellach pan gyhoeddir y Fframwaith.
- Adroddodd y Cadeirydd fod Libby Jones, yr Ymgynghorydd AG ar gyfer Wrecsam, wedi trefnu cyfarfod arbennig yn Wrecsam ar 26 Mawrth 2020 i GYSAGau Gogledd Cymru drafod y Fframwaith ar gyfer AG.
- Cyflwynwyd, er gwybodaeth, gofnodion drafft cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd yn Aberaeron ar 21 Tachwedd 2019.
- Roedd Mr Chris Thomas, aelod o'r CYSAG nad oedd yn bresennol yn y cyfarfod, wedi anfon gwybodaeth at y CYSAG am y Gwasanaeth Addysg Gatholig (CES) a Byd Olwg a Chrefyddau.

3.3.1 Mae CYSAG Ynys Môn wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y cynrychiolwyr canlynol:

- Mr Rheinallt Thomas

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y sylwebyddion canlynol:

- Mrs Gwyneth Hughes

3.3.2 Darperir cynhaliath broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Mr Rhys H Hughes Cyfarwyddwr Dysgu, Sgiliau a Phobl ifanc

Mrs Margaret Peters , Gwasnaeth Dysgu sy'n gweithredu fel Clerc CYSAG

Mrs Gwyneth Hughes Ymgynghorydd Cefnogi CYSAG, Uwch Reolwr Llesiant Gwasanaeth Dysgu
Shirley Cooke, Swyddog Pwyllgor sy'n cofnodi ac yn gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Ynys Môn

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg a Hamdden, Swyddfeydd y Cyngor ,
Llangefni. LL77 7EY

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronig o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Gwefan Ysgolion Ynys Môn
- Cymdeithas CYSAGau Cymru

Darperir copi hefyd i:

- Aelodau CYSAG Môn

3.4 Templed CYSAG Ynys Môn ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed (2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bum maes arolygu:

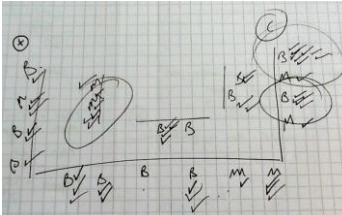
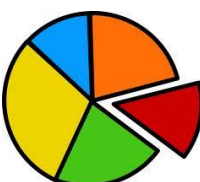
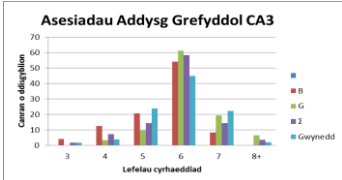
1. Safonau
2. Lles ac agweddau at ddysgu
3. Addysgu a phrofiadau dysgu
4. Gofal, cymorth ac arweiniad
5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Cyhoeddwyd adolygiad thematig o Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd ym mis Mehefin 2013 ac mae'n cynnig argymhellion i awdurdodau lleol, ysgolion a CYSAGau.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

Craffu ar lyfrau 	Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (e.e. <i>amrediad o allu, oed, bechgyn a merched</i>) er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd Digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Arsylwadau gwersi 	Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Holiaduron a chyfweiliadau 	Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis: • Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? • Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? • Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Data 	Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau? • Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (<i>pob ysgol</i>) • Pa mor dda mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adranau eraill? (<i>ysgolion uwchradd yn unig</i>) • A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (<i>pob ysgol</i>) • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
Eraill  Newyddion Addysg Grefyddol Religious Education News	Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis: • Llwyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; • Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadleddau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; • Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff e.e. <i>cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh</i>; • Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; • Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; • Achrediad allanol, e.e. <i>Marc Ansawdd Addysg Grefyddol</i> http://www.reqm.org/wales

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae darpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)

Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol i ddod i farn ar faes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod y rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? (Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5)
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i greddau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i greddau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwrando, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r ddarpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o greddau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal â'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?
- Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
- Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?

- Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
- I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
- A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
- I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol bwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

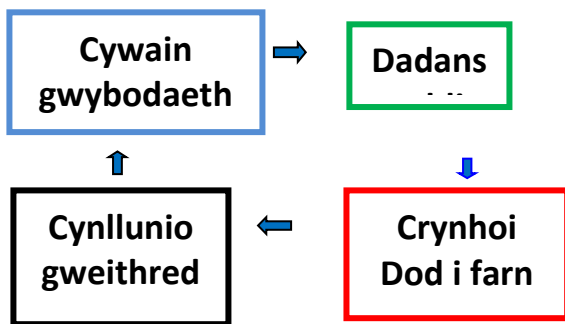
Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

- I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadu ar yr hyn y maent yn ei ddysgu mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
- Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
- Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydaddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth grefyddol, hawliau dynol?
- I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
- Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyr ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyr ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
- A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
- Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
- Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, e.e. *deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
- Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
- A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/aros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?
- Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlynad cymunedol gwell?
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
- A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
- A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?
- Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?



Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisiâu, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesiadau athrawon CA3, canlyniadau TGAI, Safon IIG/A.

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunan arfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesiadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuol
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

Rhagorol Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwych, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgwyliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar	Da Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol
Digonol ac angen gwelliant Cryfderau'n gorbwyso gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson, cyfyngedig	Anfoddhaol ac angen gwelliant ar frys Gwendidau pwysig yn gorbwyso cryfderau annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.
Rhagorol Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig	Da Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....
 O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx
 Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...
 Dengys xxx fod safonau xxx wedi...
 Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....
 Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn
 Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd...
 Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgyblion ...
 Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Beth ddylid ei gynnwys?

- **Effaith ymyrraeth** ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- **Tueddiadau** dros gyfnod
- **Cymhariaeth** ag ysgolion eraill (?)
- **Barn** - defnyddio termau arfarnol
- **Meintioli** pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Enw'r Ysgol:

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwrch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **BARN**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- Defnyddiwrch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grŵp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrandio ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Defnyddiwrch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

Mae safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwrch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw droseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglŷn ag addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrandio ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **BARN**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwrch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro a hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynid a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau:

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: **BARN**

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Arfarniad crynodedol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Cryno! Tua 50 o eiriau.

Enw'r pennaeth
Llofnod y pennaeth
Dyddiad:

3.6: Taflen gofnodi ar gyfer aelodau CYSAG Ynys Môn wrth iddynt fynychu sesiwn addoli ar y cyd



Cyngor Sefydlog ar Addysg Grefyddol

Mynychais sesiwn addoli ar y cyd mewn:	ysgol arbennig	☐
	ysgol gynradd	☐
	ysgol uwchradd	☐
Mynychais sesiwn addoli ar y cyd:	torfol/ysgol gyfan	☐
	dosbarth	☐
	cyfnod allweddol	☐
Yn cyfrannu i'r sesiwn addoli ar y cyd oedd:	y pennaeth	☐
	disgyblion	☐
	athro/athrawon	☐
	arweinydd crefyddol lleol	☐
	rhiant/rhieni	☐
	llywodraethwr	☐
Roedd y sesiwn addoli ar y cyd wedi para:	llai na 5 munud	☐
	rhwng 5-10 munud	☐
	rhwng 10-15 munud	☐
	dros 15 munud.	☐

Thema'r sesiwn addoli ar y cyd oedd: _____

Clywais:

Stori Feiblaidd	☐	Cyflwyniad gan oedolyn	☐
Stori o draddodiad crefyddol arall	☐	Cyflwyniad gan y disgyblion	☐
Stori foesol/cyfoes/hanesyddol addas	☐	Disgyblion yn myfyrio'n dawel mewn ymateb i ysgogiad	☐
Disgyblion yn gweddïo (yn unigol neu ar y cyd)	☐		☐
Emyn /carol Cristnogol	☐		☐
Cân addas	☐		☐

Tanlinellwch y tri datganiad gorau sy'n disgrifio'r sesiwn addoli ar y cyd.

Heddiw, roedd y sesiwn addoli ar y cyd yn:

- datblygu gallu dysgwyr i fyfrio ar eu teimladau, eu gwerthoedd a'u hagweddau eu hunain;
- datblygu ymwybyddiaeth dysgwyr o fywyd mewnol a dimensiwn ysbrydol pob unigolyn;
- trafod a hybu ymatebion i gwestiynau sylfaenol ynglŷn ag ystyr bywyd, newid a marwolaeth;
- datblygu credoau a gwerthoedd, yn bersonol ac yn gymunedol fel ei gilydd;
- hybu dealltwriaeth o gredoau a gwerthoedd pobl eraill naill ai yn lleol neu'n fyd-eang;
- cynyddu hunan-barch ac ymdeimlad o bwrpas mewn bywyd;
- meithrin y gallu dynol i wneud dewisiadau moesol er da neu er drwg;
- hybu gwerthoedd, ystyr a phwrpas a rennir;
- darparu cyfleoedd i fyfrio ar y digwyddiadau a'r profiadau 'hapus' a 'thrist' sy'n effeithio ar gymuned yr ysgol a'r gymuned leol, ac i'w rhannu;
- ategu dealltwriaeth ar y cyd o sut y gall dysgwyr unigol ac ysgol gyfrannu'n gadarnhaol at y gymuned ehangach
- datblygu dealltwriaeth o amrywiaeth ac anghydraddoldeb byd-eang.

Unrhyw sylw arall:

Cynllun Gweithredu CYSAG Ynys Môn 2019 - 2022

Mae'r Cynllun Gweithredu hwn yn seiliedig ar y dogfennau canlynol:

- Adroddiad blynyddol CYSAG
- Cwricwlwm Newydd i Gymru
- Adroddiadau ESTYN

Blaenoriaeth	Camau Gweithredu	Cyfrifoldeb	Tystiolaeth	Deilliannau	
1. Addysg Grefyddol ac Addoli ar y cyd yn weithredol ym mhob ysgol . Codi delwedd a statws y pwnc o fewn Cwricwlwm Dyniaethau ac iechyd a lles yn ogystal â fframwaith Add Gref .	• Uchafu statws Addysg Grefyddol o fewn ysgolion uwchradd a chynradd Môn. • Creu panel gweithredol i gynnig arweiniad a chyngor o fewn y pwnc Add Gref ym mhob dalgylch . Adrodd yn ôl i Banel Cysag unwaith bob tymor am eu gwaith o fewn Dalgylch . • Disgwyliadau ar gyfer y maes yn glir i bob ysgol	Aelodau CYSAG/ Penaethiaid Ysgol GMH i sefydlu Pwyllgor gweithredol Ysgol Aelodau CYSAG	• Ysgolion yn cynllunio'n fwriadais ar gyfer Add Grefyddol . Pob ysgol gydag athro sy'n arwain ar Add Gref yn yr ysgolion . • Pob ysgol yn ymwybodol o waith CYSAG • Cylch gorchwyl Cofnodion cyfarfodydd. • Adnoddau Addysg Grefyddol a chyd addoli mewn blwch ar wefan Addysg Môn.	• Pob ysgol yn cydymffurfio a'r disgwyliadau am addoliad ar y cyd yn ddyddiol. • Cydlynnydd Add Gref ym mhob ysgol ac yn arwain a monitor ansawdd. • Ysgolion yn bwydo i mewn i HA ADD GREF yn rheolaidd ac yn blaenoriaethu cynnydd • Safon Add gref mewn llyfrau gwaith yn cynyddu. Disgyblion yn gallu myfyrio'n dda. Sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd yn cael ei gyflwyno ym mhob sesiwn . • Athrawon a disgyblion yn perthnasu pwysigrwydd	

	Aelodau o'r CYSAG i fynychu sesiynau addoli ar y cyd mewn ysgolion a sicrhau continwmm o ddysgu.	CYSAG	- Adroddiadau llafar aelodau'r CYSAG. - Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN.	Addysg Grefyddol o fewn bywyd bob dydd trwy lesiant, myfyrdodau a chymuned - Aelodau CYSAG gyda dealltwriaeth dda o ansawdd Addoli ar y cyd mewn ysgolion . - Perthynas dda rhwng Panel CYSAG ac ysgolion wedi ei greu	
2. Gwybodaeth athrawon am y newidiadau o fewn y maes yn dda ac yn eu galluogi i gynllunio cwricwlwm Newydd gyda hyder a brwdfrydedd.	- Sicrhau bod penaethiaid, athrawon ac aelodau o'r CYSAG yn wybodus am ofynion yr Addysg Grefyddol fel rhan o'r Maes Dysgu a Phrofiad Dyniaethau o fewn y Cwricwlwm Newydd. - Sicrhau bod cyfleoedd i rannu arferion da rhwng ysgolion drwy edrych ar waith dysgwyr, cynlluniau gwaith ac arsylwadau gwersi anffurfiol. - Sicrhau bod cysylltiad rhwng athrawon cynradd ac athrawon uwchradd o fewn MDaPh Dyniaethau er mwyn rhannu arferion da.	Ymgynghorydd Pwnc ac Arweinwyr o ysgolion arloesi. CYSAG Pwyllgor gweithredu ac ysgolion Pwyllgor Gweithredu CYSAG	- Enghreifftiau o arferion da mewn llyfrau gwaith, ar y waliau dosbarth ag ati , adroddiadau arsylwi panel CYSAG AR Addoli ar y cyd . - Gwaith dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y CNiG ac o safon uchel. - Cofnodion o gyfarfodydd. - Pwyllgor gweithredu wedi ei sefydlu ac yn weithredol	- Gwaith AG pob dysgwr yn adlewyrchu'r pedwar diben. - Dysgwyr yn cael profiadau gwerthfawr o'r dysgu ac addysgu. - AG yn rhan naturiol o'r dysgu ac yn cael sylw cyfartal o fewn y MDaPh. - Trefniadau a strwythurau wedi eu sefydlu i fonitro ansawdd - Perthynas dda iawn rhwng cydlynwyr uwchradd a chynradd sy'n cefnogi gwelliannau parhaus	

3. Creu platfform i rannu adnoddau er mwyn rhannu arferion da o fewn AG ac addoli ar y cyd.	• Ychwanegu blwch Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd yn ar fforwm HWB Addysg Môn.	Ymgynghorydd Pwnc.	• Y blwch ar wefan HWB. • Enghreifftiau o arferion da ynddo.	• Lleihau llwyth gwaith athrawon wrth gynllunio gwaith AG ac addoli ar y cyd. • Hwyluso creu sesiynau cydaddoli i ysgolion. • Banc o wersi da ac ardderchog yn cael eu rhannu rhwng athrawon er mwyn codi safon addysgu AG mewn ysgolion.	
--	--	---------------------------	---	---	--

